

MÖRKRETS FURSTINNA

Idag pratar vi om en uppluckring av hierarkier mellan olika konstarter. Men frågan är huruvida en modeutställning på Moderna Museet eller en IKEA-resumé på Liljevalchs gör något för att omdefiniera vår problematiska kanoniseringsprocess, när konstvärlden fortsätter att klassificera olika konstyttringar? Fotografen Martina Hoogland-Ivanow är känd i modevärlden för sina konstnärliga bilder och i konstvärlden för sina stiliserade och vackra fotografier. Hon rör sig mellan två världar. I konstvärlden nämns fotografier som Martina ofta i samma andetag som Wolfgang Tillmans. Och precis som herr Tillmans har Martina nått uppskattning och framgång i både konst- och modevärlden. Hon började också sin karriär med att plåta för brittiska modetidningar som i-D, Dazed & Confused och the Face under mitten av 90-talet. Sedan slutet av 90-talet har allt mer av hennes tid ägnats åt konstnärligt fotografi och i höst släpps boken »Far too Close». Efter att ha bott i Stockholm, Paris, New York och London och sedan Stockholm igen befinner sig Martina just nu på ett IASPIS-stipendium i Berlin. Gränser blir därför en naturlig del av denna intervju.

Berätta om din bakgrund.

– Jag växte upp i Stockholm under 70- och 80-talet. Med kulturarbetande föräldrar, som spelade musik, skrev och målade, så kom kulturintresset naturligt för mig. Jag var imponerad av kinesiska tidningar med deras handkolorerade fotografier, röda fanor viftandes mellan dramatiskt höga berg och bilderna från Maos minnesstund där han låg mumifierad inför allmän beskädning. Jag tyckte tidningarna var både vackra och spännande. Den här typen av lektyr var tillgänglig för barn ur min generation med vänsterintellektuella föräldrar.

Var det några specifika händelser som fick dig att vilja bli fotograf?

– Jag upptäckte ganska tidigt att jag hade lätt för att förstå hur man kunde använda ljus på olika sätt. Fotografering var det medium som föll sig enklast att kommunicera med. Jag gjorde en kort praktik på tidningen ETC under gymnasietiden där jag fick mycket uppmuntran och en del mindre uppdrag. Det var i sig ingen direkt händelse, mer en självklarhet att det stämde.

Vilka har inspirerat dig som fotograf?

– William Eggleston, Alejandro Jodorowsky, Janet Cardiff, Marguerite Duras, Jacob Holdt och Saul Leiter.

Vad fick dig att efter gymnasiet söka dig till Paris och sedermera New York?

– Jag hade tidigt ett behov av att ta mig ifrån Stockholm och skapa något nytt. Flyttade hemifrån redan i gymnasiet och vidare till skola i Paris och New York. På den tiden var fotografi en separat linje på Konstfack och Göteborg var inget som lockade mig. Jag var redo att gå i skola och det var den största anledningen. Parsons i sig var kanske inte så fantastiskt, men New York som plats var bra på många sätt.

Många studenter i konsthögskolor, mig själv inkluderad, inser inte hur hårt arbetsklimatet är förrän i slutet av sina studier. Var du alltid fokuserad på ditt fotograferande och varifrån fick du det självförtroendet?

– Jag vet inte riktigt. Jag kan ibland själv fundera på var det kommer ifrån, för jag var så fruktansvärt fokuserad redan från början.

Ur serien *Far too close*

JAG TROR FOTOGRAFERANDET KAN HJÄLPA MIG ATT BLI MER MEDVETEN OM HUR MAGI OCH DET DRÖMSKA I TILLVARON FÖRHÅLLER SIG I RELATION TILL DET VARDAGLIGA.

Hårt arbetande och otroligt seriös. Kanske var det en överlevnadsstrategi och en envishet om rörelse framåt.

Har du prestationsångest?

– Nej, det skulle jag inte vilja påstå. Men jag tror att jag gömde mig i arbete. Det var nog tuffare att flytta, jobba och gå i skola i New York i den åldern än jag ville erkänna. På det sättet var det en överlevnadsstrategi.

Vad var ditt första uppdrag, hur fick du det?

– Genom en bekant i London fick jag runt 1995 kontakt med tidningar och började göra en del porträtt i utbyte mot film. Därefter blev det en del skivomslag. Mitt första uppdrag var att fotografera en grupp som hette Mobb Deep. Strax därefter plåtade jag Iggy Pop i möte med författaren Irvine Welsh. Det var minnesvärt att se för de beundrade varandra så mycket och hade massor av värme.

Vad är fotografi för dig?

– För mig är fotografi framförallt ett sätt att förhålla sig till allt som finns runt omkring. Ett samarbete mellan en specifik teknik och händelse i relation till det undermedvetna. Denna blandning och förvandling fortsätter att vara fascinerande.

Dina bilder är ofta stilmässigt omisskännliga. Vari ligger utmaningen?

– Absolut i tema! Jag startar ofta med en ganska bred, allmängiltig frågeställning eller nyfikenhet kring ett specifikt emotionellt tillstånd och försöker se om jag kan hitta ett sätt att beskriva det utan ord. Det är inte säkert att temat är viktigt eller relevant i slutändan, för en betraktare, men det är

nästan alltid min arbetsmetod. Jag tror min styrka ligger i att vara otydlig – något som tagit mig ganska så lång tid att acceptera.

Vilken roll spelar drömmar och magi i ditt konstnärskap?

– Jag tror fotograferandet kan hjälpa mig att bli mer medveten om hur magi och det drömska i tillvaron förhåller sig i relation till det vardagliga. Jag söker mig till motsatser och den spänning som uppstår i det.

I dina fotografier känns människorna ofta okontakbara...

– Jag jobbar ofta med att ta bort information och detaljer på olika sätt istället för tvärtom. I de flesta fall är det en medveten process. Det kan vara därför du upplever det så.

Hur finner du platser att fotografera? Hur mycket styr, planerar och iscensätter du i ditt fotografi?

– Jag tror i princip att det går att hitta platser överallt, det finns delar som är iscensatta och andra som är mer ögonblicksmässiga. Något som blivit mer och mer viktigt för mig de senaste åren är strukturen och bildordningen. Bildkombinationer är för tillfället den mest spännande delen av processen. Insamlandet av bildmaterial eller fotograferandet påverkas mycket av detta och blir till viss mån sekundärt till helheten. Jag jobbar numera sällan med enskilda bilder utan tänker mig dem alltid i grupp och i en dialog sinsemellan. Och då kan det absolut hända att jag återbesöker, fotograferar om och letar upp specifika platser eller situationer för att förstärka eller försvaga något i en bildrebus.

Jag får känslan av att Susan Sontag och hennes »Against Interpretation» har haft inflytande över dig? Du säger att dina bilder ofta svävar i ett mellanland av osäkerhet. Är det viktigare att bilderna uttrycker en kombination av vilja och intelligens, som för Sontag, än en komplett utarbetad frågeställning med svar?

– Jag tycker mycket om att läsa Susan Sontag och finner det lätt att relatera till hennes tankestråk så, absolut, säkert. Jag är mer intresserad av frågor än svar.

Hur skiljer sig din arbetsmetod när du jobbar för en kund?

– Framförallt tidsramen. Det skiljer sig enormt från gång till gång, men uppdrag är ofta ett samarbete och har en konkret funktion. Det kan vara lite som problemlösning. Temat kanske inte kommer ur mitt eget intresse, men även det beror på vem och hur. Det händer ganska ofta att jag får göra en fri tolkning av en plats eller person och i de fallen finns inga större olikheter från mina egna projekt.

Hur var det att fotografera för Miu Miu?

– Miu Miu var rätt så speciellt, med stora ekonomiska tillgångar. Det påminde mer om en filminspelning än en fotografering. Vi hade tio dagar i studion och ett stort team, med set design och egen elektriker! Grundidén kommer från mig som fotograf snarare än en art director; även om jag var tvungen att förhålla mig till ett tydligt ända-mål. Jag fick möjlighet att experimentera mycket. Det jag minns mest är att jag fick bygga egna ljusinstallationer av färgade glödlampor – vilket kräver enormt långa exponeringstider. Jag har lite ljusfetischism tendenser, så jag hade fullt upp med det.

EN ANLEDNING TILL MIN NYFIKENHET ÄR ATT JAG OFTA TROR MIG SE ATT DE SOM SATSAR SÅ HÅRT PÅ LIVETS LJUSA SIDOR, SOM I NEW AGE OCH ANDRA ALTERNATIVA LIVSSTILAR, OFTA BÄR PÅ ETT STORT MÖRKER.

Vad är det i mode som intresserar dig?

– Det teatrala, lekfullheten och grupparbetet.

I din mening, vad är det som skiljer konstfotografi från modefotografi? Drar du gränser?

– Svårt att säga, det är klart det finns skillnader, dessutom finns det så många olika varianter inom dessa två och en del inriktningar ligger varandra närmare. För egen del drar jag nog få eller egentligen inga gränser. Jag tror att det mesta jag gör, må det vara porträtt, landskap, reportage eller mode kan få en ny innebörd i ett annat sammanhang.

Känner du att du blir särbehandlad av media och konstvärlden i jämförelse med hur fotografer utan lika starka associationer till modevärlden beskrivs?

– Ja, kanske. Det börjar gå över, men till exempel ingår ganska ofta frågor som denna när man intervjuar mig. Jag upplever ofta att det varit mitt modefotografi som syns mest, trots att jag hela tiden har hållit på med annat. Det är förståeligt. Samtidigt har jag själv en ganska problematisk syn på modevärlden och har därför svårt att på djupet förstå varför jag framförallt ska associeras till den. Men som sagt, jag finner det teatrala och lekfullheten i mode förlösande och roligt på många sätt. Nu i efterhand antar jag att det var speciellt när tidningar som Dazed, Face, Purple och i-D använde sig av fotografer utan modebakgrund för att skapa något nytt. Många av de fotografer som hade anknytning till den mer alternativa modevärlden under perioden 1995–98 har, i takt med att modefotografi återgått till en mer kommersiell ton, gått vidare och är idag verksamma inom andra sammanhang.

Vad är det i modefotografering som du har problem med?

– Det är ofta så enormt stränga ramar för vad som är tillåtet eller inte. Det är inte kläderna eller designen i sig utan människosynen och i synnerhet uppfattningen av vad som är vackert eller intressant. Samtidigt är det en form av fotografi som fortsätter att existera, kan man tänja lite grann här och där och när det tillåts försöka göra det mer mänskligt eller poetiskt så kanske det är bra.

Vad fick dig att satsa på egna projekt?

– Möjligheten till integritet, tankeexperiment och att arbeta i en långsammare takt.

Bildsviten Elephant and Castle fotograferades för fem år sedan. Nyligen återupptäckte du bilderna. Hur gick det till och på vilket sätt blev de relevanta att jobba med så pass långt efter fotograferingen?

– Projektet har en stark anknytning till musik och man kan säga att stämningen i bilderna börjar och slutar där. Ursprungsmaterialet kommer ifrån ett relativt fritt uppdrag till ett skivomslag där jag hade 4–5 dagar på mig att fotografera Paris med musiken i bakhuvudet. Så brukar jag inte jobba. Men det resulterade i att jag kom hem med en massa bilder där bara en liten del användes medan resten blev liggande i arkivet. Jag återupptäckte bilderna när min käraste, och utöver det bandkollega, Matti Bye letade efter bilder att använda som ett slags visuella noter under inspelningen av skivan *Elephant and Castle*. Det hela resulterade i en bok med musik och bilder. Jag tycker att det ibland kan vara intressant att leta i gammalt material. Redigering och urval är förstas en jättestor del av fotografer-

ing. Samtidigt förändras man och letar efter nya saker och kombinationer under olika faser. Men för mig var eller blev *Elephant and Castle* framförallt ett undersökande och ett första försök till mer fragmentariskt berättande med stora mellanrum och pauser.

Två av dina mest uppmärksammade konstprojekt Speedway (2001–2005) och Sumo (1999) utforskade två mansdominerade sporter. Vad är ditt förhållande till sporterna?

– I de här projekten så var jag inte intresserad av sporterna i sig och jag har ingen personlig relation till dem. Men det finns mänskliga aspekter i dem som var intressanta att utforska.

Berätta om bakgrunden till Speedway.

– En filmare i London hade sett mina sumbilder och erbjöd mig att följa med till Mongoliet och Sibirien för att dokumentera speedway och på den vägen var det. Jag fortsatte att på egen hand åka till olika sammankomster varje vinter under ett par års tid för att samla det material som behövdes för att kunna sätta ihop en berättelse. I Speedway-serien var jag mest fokuserad på relationen mellan förare och publik, mig själv inkluderad. Sporten i sig är ett bra exempel på kroppens sårbarhet och vår voyeuristiska kultur kring detta. Sedan var det så visuellt lämpat med natt, snö och is. I slutredigeringen av boken kändes det som att bilderna förvidrats så långt ifrån sporten, att själva sporten snarare förvandlats till ett tillstånd utan början eller slut. Det är ofta så jag arbetar. Ett fenomen eller kulturytring med verklighetsförankring, i detta fall en sport, förvrängs medvetet tills det har transformerats till något helt annat.

Ur serien Speedway

Precis. Men kan fotografi någonsin vara verkligt? Är inte det ett av vår tids största missförstånd?

– Absolut, helt rätt! Tack och lov, jag är av samma uppfattning. Men materialet kan ändå ha en relation till det. Att det finns något frö från en verklig händelse tycker jag är fint.

Drömmer du om att jobba i andra medier?

– Jag leker med tanken på film men fastnar ofta i min idé om att styrkan i det jag gör ligger i det outtalade; i ögonblick av osäkerhet och halva meningar. Skulle jag hitta ett sätt att uttrycka det med rörlig bild så vore det spännande!

Du spelar i bandet Vinter. Hur relaterar det till ditt arbete som fotograf?

– Musik finns alltid med i perioder. Med Vinter spelar vi in rätt så spontant och ibland återskapar vi det i spelningar. På så

sätt kanske det inte skiljer sig så mycket från fotografi i sin metod. Det finns en koncentrerad närvaro i musiken som på många sätt påminner om mitt fotograferande.

Ni ger ut på eget skivbolag med begränsat återförsäljarnät. Finns det drömmar om att ta musiken längre?

– Nej, det går bra som det är.

För tillfället bor du i Berlin på ett IASPIS-stipendium. Vad blir utkomsten av din ateljéverksamhet?

– Temat cirkulerar kring det mellanmännliga. Med det menar jag hur man definierar sig själv genom möten med andra människor. Bilderna blir som porträtt av relationen till någon annan, och reser frågor kring både utanförskap och gemenskap. Männliga vardagliga företeelser blir just därför väldigt spännande att betrakta från olika håll. Jag tror bilderna blir universella för jag tror

de porträtterar någonting som finns överallt där det finns mänskliga sammandrabbningar. Än så länge har jag besökt platser där jag tror relationer utmanas på ett mer medvetet sätt, som i ekobyar, lajv och new age-kurser; men även familj, vänskap och parrelationer. Materialet, som går under namnet *Satellite*, kommer att presenteras i utställningsform på Kunstlerhaus Bethanien i september och på Gun Gallery i mitten av oktober.

Det här med att relationer utmanas på ett medvetet sätt känns igen från Speedway där kroppens fysiska prestation utmanas. På sätt och vis självinitierade projekt för att utvecklas, psykiskt eller fysiskt. Å andra sidan nämner du också familj, vänskap och parrelationer. Hur skiljer sig dessa mänskliga sammandrabbningar?

– Både speedway, new age och alternativa livsstilar är som sagt på många sätt gränsöverskridande rent fysiskt och emotionellt och innehåller teatrala aspekter i miljö,

Ur serien Elephant and Castle

Ur serien Satellite

Ur serien Satellite

kläder, arkitektur som är tacksamma rent visuellt för att framhäva en gruppering eller en kultur. Jag är nyfiken på det här med medvetet gränsöverskridande så kanske är det en ursäkt för att få veta mer. *Speedway* hade en mycket mer tydlig ram i form av plats och återvändande medan projektet *Satellite* har en lösare struktur med olika associationer spridda från olika miljöer och situationer. Därför kanske svårare att sätta ord på utan att det känns banalt.

Vad är det i kontrasten som är intressant?

– En anledning till min nyfikenhet är att jag ofta tror mig se att de som satsar så hårt på livets ljusa sidor, som i new age och andra alternativa livsstilar, ofta bär på ett stort mörker. Den motsatsen är spännande att förstärka. Att jag inkluderar och förstör andra relationer så som kärlek är inte tänkt som en kontrast utan mer som en normativ liknelse. I kärlek utmanas integritet på

många sätt, även om det är i en mer socialt accepterad form.

Skulle du tycka det var intressant att dokumentera människors relationer är ständigt utmanande; till exempel genom naturkatastrofer, fattigdom eller krig?

– Kanske platser eller miljö som utsatts för påfrestning, men inte människor – det skulle kännas problematiskt.

*Din nästkommande bok *Far too Close bildsviter* är hämtade från sju års resor. Berätta mer om det projektet!*

– *Far too close* består av resor och bilder från världens utkanter som varvas med porträtt och interiörer från familj och vänner. Sibirien, Sakhalin-ön i Ryssland, Eldslandet, Kola-halvön i ryska Lappland och 2006–2008 i Stockholm. Det började som ett undersökande av min relation till resandet, ett slags personlig utmaning med tankar om

närhet och distans men också rollen som fotograf. Varför resa så långt för att ta steget in i sig själv och varför är det så mycket enklare att beskriva det som ligger geografiskt långt bort än det som ligger emotionellt nära? Urvalet och bildordningen i boken leker med perspektiv och motivrytm av intimitet och avstånd, centrum och periferi.

Har du något råd att ge fotografer som försöker slå igenom?

– Tror inte det finns något specifikt sådant. Det är viktigt att behålla integritet och att ta in det faktum att fotografi är ett medium som utöver teknik ofta och på många sätt rent praktiskt förhåller sig till världen. Det kan därför vara viktigt att då och då stämma av vad man själv har för förhållande till den.

Vad blir ditt framtida projekt?

– Att få in mer humor i mina bilder!

MODERNA MUSEET STOCKHOLM

MODERNA-
UTSTÄLLNINGEN
2006 2010 2014
2 OKT – 9 JAN

Med Modernautställningen 2010 görs ett nytt inlägg i debatten om den svenska samtidskonsten. Utställningen följer upp 2006 års utställning.

MODERNA MUSEET MALMÖ

ALICE NEEL
Målade sanningar
9 okt–2 jan 2011

Målade sanningar är organiserad av Museum of Fine Arts, Houston, med generöst stöd av The National Endowment for the Arts. Med stöd av **e-on**

modernamuseet.se

MODERNA MUSEET

Alice Neel, Don Peris och Jonathan, 1982 © Moderna Museet